
2.

ks. Jan Baran (Baraniewski) (1875 – 1938)

Jan Baran urodził się 17 października 1875 r. w Dąbrowie w rodzinie Marcina Barana. Do szkoły podstawowej (ludowej) uczęszczał w Sędziszowie Młp. Jako młody chłopiec niemal codziennie posługiwał w tamtejszym kościele w charakterze ministranta. Następnie rozpoczął w 1889 r. naukę w I Gimnazjum w Rzeszowie. Tam też złożył egzamin dojrzałości 19 września 1896 r.⁵²⁶.

Po maturze wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. Po czterech latach studiów filozoficzno-teologicznych w dniu 22 lipca 1900 r. przyjął w przemyskiej katedrze święcenia kapłańskie. Wcześniej zmienił nazwisko na „lepiej brzmiące” Baraniewski⁵²⁷. Jako neoprezbiter został skierowany do parafii p.w. św. Anny w Niewodnej, gdzie posługiwał w charakterze wikariusza⁵²⁸. Z Niewodnej po trzech latach z dniem 5 października 1903 r. trafił do parafii p.w. św. Stanisława Biskupa w Husakowie w dekanacie mościskim, gdzie spędził kolejne dwa lata⁵²⁹. Stamtąd z dniem 1 grudnia 1905 r. został przeniesiony do parafii p.w. Znalezienia Krzyża Świętego w Rychcicach w dekanacie drohobyckim⁵³⁰.

W dniach 25 i 26 kwietnia 1906 r. zdał egzamin konkursowy na proboszcza⁵³¹. Począwszy od 20 sierpnia 1907 r. pełnił urząd proboszcza w parafii p.w. św. Wojciecha w Staszówce k. Gorlic w dekanacie rzepiennickim⁵³². Został go tam wybuch I wojny światowej. W tym trudnym okresie był wsparciem dla swoich parafian, broniąc ich przed krzywdą i niebezpieczeństwem. Podczas działań zbrojnych w dniu 18 marca 1915 r. w pożarze zniszczeniu uległ miejscowy kościół

⁵²⁶ SDR 1937/38, s. VIII.

⁵²⁷ W SDP z 1900 r. wśród studentów IV roku teologii figuruje jeszcze jako Jan Baran, s. 38.

⁵²⁸ SDP 1901, s. 237; SDP 1903, s. 237.

⁵²⁹ SDP 1904, s. 164; SDP 1905, s. 164.

⁵³⁰ SDP 1906, s. 90; SDP 1907, s. 90.

⁵³¹ EP 1906, nr 35, s. 3.

⁵³² SDP 1908, s. 222; SDP 1911, s. 234; SDP 1912, s. 240. Błędna jest informacja, że ks. Baraniewski został w 1907 r. przeniesiony z Rychcic do Rudek. GL 1907, nr 162, s. 3; EP 1907, nr 54, s. 3.

z XV w. Ksiądz Baraniewski podjął starania o jego odbudowę, ale realizacja tej inwestycji nie była już jego udziałem. Zdążył tylko urządzić prowizoryczną kaplicę w budynku kółka rolniczego⁵³³.

Z dniem 24 lutego 1916 r. objął probostwo w parafii, w której po raz pierwszy posługiwał jako wikariusz, tj. w Niewodnej w dekanacie strzyżowskim⁵³⁴. Rok później został odznaczony godnością kanonika (*expositorio canonicali*). W Niewodnej w latach 1921-23 kierował budową nowej neogotyckiej trzynawowej murowanej świątyni, która miała zastąpić stary modrzewiowy kościół z 1672 r. Następnie urządzał wnętrze nowego kościoła, częściowo przenosząc tam wyposażenie poprzedniej świątyni. Finalizacją tych prac była konsekracja świątyni przez sufragana przemyskiego bpa Karola Fischera w dniu 27 czerwca 1926 r. i nadanie jej patronatu św. Anny. W tym samym roku uhonorowano ks. Baraniewskiego przywilejem noszenia rokiety i mantoletu⁵³⁵.

Ks. Baraniewski był nie tylko sprawnym zarządcą parafii, ale troszczył się także, a może przede wszystkim, o rozwój duchowy swoich wiernych. Zbawienie parafian stanowiło podstawowy motyw jego kapłańskiej posługi. Za jego duszpasterzowania ożywiła się działalność licznych parafialnych organizacji społeczno-religijnych. Katechizował w szkołach w Niewodnej i innych wioskach parafii. Zawsze starannie przygotowywał się do niedzielnych kazań. Ubogacał je cytataми z literatury, uzasadniał przykładami codziennego życia i wydarzeniami z dziejów Polski. Dbał również o własny rozwój duchowy, stąd pielgrzymował do sanktuariów maryjnych w Częstochowie, Tuchowie, Starej Wsi, Hyżnem, gdzie modlił się oraz gościnnie posługiwał w konfesjonale. Poprzez sakrament pokuty i pojednania pragnął przybliżać wiernych do Boga.

Stanowił wzór dla współpracujących z nim księży wikarych, służąc radą i pomocą, a przede wszystkim świadectwem własnego życia. Swoją łagodnością, wyrozumiałością choć nie pobłażliwością dla ludzkich słabości oraz ojcowską opieką budził u młodych kapłanów szacunek i podziw.

Zawsze starał się kierować dobrem drugiego człowieka. Plebania była otwarta dla wszystkich potrzebujących pomocy. Zyskał wśród parafian miano „opiekuna ubogich, sierot i nieszczęśliwych”. Ks. Baraniewski udzielał się także społecznie na polu kulturalnym, oświatowym i gospodarczym. Pełnił obowiązki przewodniczącego rady szkolnej w Niewodnej i Jazowej, członka Towarzystwa

⁵³³ *O parafii*, <http://parafiastaszkowka.manifo.com/historia-parafii>

⁵³⁴ SDP 1935, s. 99; SDP 1937, s. 151.

⁵³⁵ ZP 1926, nr 40, s. 3.

Rolniczego w Strzyżowie, prezesa rady nadzorczej Kasy Raiffeisena w Szufnarowej⁵³⁶. W 1931 r. na plebani w Niewodnej rozpoczęła działalność Kasa Stefczyka⁵³⁷. Część parafian zarzucała mu krytyczne nastawienie do Stronnictwa Chłopskiego. Oskarżano go o mieszanie się w sprawy polityczne i sprzyjanie partii „Piast”. Zagroził rzekomo nawet strażakom w Niewodnej, iż jeśli nie wystąpią z SCh, to nie pozwoli im stać przy Grobie Pańskim w okresie wielkiego Triduum Paschalnego⁵³⁸.

Ks. Baraniewski zmarł na skutek powikłań po zapaleniu płuc i grypie w dniu 11 maja 1938 r. Jego doczesne szczątki spoczęły na cmentarzu parafialnym w Niewodnej. Uroczystościom pogrzebowym gromadzącym rzesze wiernych i licznych kapłanów przewodniczył biskup pomocniczy diecezji przemyskiej Wojciech Tomaka. Kazanie wygłosił ks. Wawrzyniec Szawan, rozpoczynając je emocjonalnymi słowami „Dziatki – straciłyście ojca”⁵³⁹.

Ks. Jan Baraniewski wspierał finansowo budowę kościoła w Będziemyślu⁵⁴⁰. W pamięci potomnych ks. Baraniewski zachował się jako dobry człowiek i świętobliwy kapłan⁵⁴¹. „Nie zwykł marnować czasu, ale starał się go wypełnić treściami religijnymi i służbą Bogu i człowiekowi (...). Styl życia, pobożność, gorliwość duszpasterska oraz wielość podejmowanych przezeń inicjatyw zjednywała mu szacunek i posłuch u księży – współpracowników”⁵⁴². „Był człowiekiem o sercu ogromnie dobrym, szlachetnym (...). Kapłan to był o charakterze czystym jak kryształ, życia nieskalanego, asceta”⁵⁴³.

Do dnia dzisiejszego pamięć o nim pozostała w Niewodnej. Parafia p.w. św. Anny w niedzielę 12 maja 2013 r. przeżywała 75. rocznicę śmierci ks. Jana Baraniewskiego. Po mszy świętej w jego intencji miała miejsce żałobna procesja do grobu byłego proboszcza. W uroczystości uczestniczyła też rodzina śp. ks. Baraniewskiego⁵⁴⁴.

⁵³⁶ A. Motyka, *ks. Jan Baraniewski (1875-1938)*, „Zwiastowanie” 2006, nr 2, s. 144; tenże, *Sługa dobry, kochający i gorliwy pasterz. Ks. Jan Baraniewski (1875-1938)*, <http://www.niewodna.parafia.info.pl/?p=main&what=7>

⁵³⁷ K. Grzebień, *Parafia Niewodna za ks. Jana Baraniewskiego*, <http://www.niewodna.parafia.info.pl/?p=main&what=15>

⁵³⁸ *Sprawy parafialne*, PL 1926, nr 16, s. 9.

⁵³⁹ L. Grzebień, *Dzieje parafii w Niewodnej*, <http://www.niewodna.parafia.info.pl/?p=main&what=68>

⁵⁴⁰ J. Wołek-Waławski, *Będziemyśl...*, s. 72.

⁵⁴¹ B. Walicki, *Syn ziemi mazurskiej Ks. Stanisław Sondej (1902-1982)*, „Rocznik Kolbuszowski” 2015, t. 15, s. 300.

⁵⁴² A. Motyka, *ks. Jan...*, s. 144.

⁵⁴³ S. Momidłowski, *Śp. Ks. Jan Baraniewski. Proboszcz w Niewodnej 1875-1938*, KDP 1957, s. 11-12, s. 349.

⁵⁴⁴ <http://www.niewodna.parafia.info.pl/?p=main&what=36>